

Ο ρόλος της υποκρισίας στο θεατρικό σανίδι της ζωής (Αρχιμ. Θεόφιλος Λεμοντζής, Δρ. Θεολογίας)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2cH6Kjf>]

Αυτή η ζύμη των Φαρισαίων, η υποκρισία, ως στάση και τρόπος ζωής, έχει υποσκάψει όλα τα θεμέλια της ανθρώπινης ζωής. Από τη σκηνή του θεάτρου, στη σκηνή της καθημερινής ζωής η υποκρισία κυριαρχεί. Κυρίαρχη θέση στην κοινωνία-θέατρο κατέχουν άνθρωποι που ξεγελούν τους διπλανούς τους και πολύ συχνά και τον ίδιο τον εαυτό τους υπηρετώντας μια κοινωνική ψευτοηθική η οποία αποδεικνύεται στην ασυνέπεια λόγων και πράξεων του σύγχρονου ανθρώπου. Έτσι, ο άνθρωπος αυτής της υποκριτικής ηθικής συνεχώς υπερασπίζεται τα δικαιώματα του παιδιού, και καλά πράττει, αλλά είναι έτοιμος να τα στερήσει από ένα αγέννητο βρέφος υπερασπιζόμενος τις αμβλώσεις.

Βγάζει πύρινους λόγους υπέρ των εργασιακών δικαιωμάτων και ταυτόχρονα τα αποστερεί από αυτούς που εργάζονται στην επιχείρησή του, αγωνίζεται για την δημοκρατία και ταυτόχρονα νομοθετεί ερήμην του λαού, κάνει διαδηλώσεις εναντίον της καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος αλλά δεν είναι διαθέσιμος

να στερηθεί τις απολαύσεις του όταν πρόκειται να το προστατέψει, υπερασπίζεται τα δικαιώματα των γυναικών, αλλά δίνει χώρο στο δυτικό κόσμο σε θρησκευτικές ιδεολογίες οι οποίες τα καταπατούν, αγωνίζεται υπέρ της ειρήνης και ταυτόχρονα είναι έτοιμος να αναλάβει πολεμική δράση σε οποιαδήποτε γωνιά του πλανήτη, αγωνίζεται για την ελευθερία ενώ ταυτόχρονα ανέχεται τη δουλεία ανθρώπων σε ορισμένες γωνιές του πλανήτη.

Επιδιδόμαστε σε καλές πράξεις και φιλανθρωπίες για να εξασφαλίσουμε τον έπαινο και την κολακεία των ανθρώπων και όχι γιατί εκφράζουμε τα πραγματικά αισθήματα της καρδιάς μας. Αν και διακηρύσσουμε διάφορες ανθρωπιστικές αξίες πολύ συχνά δεν καταφέρνουμε να τις εφαρμόσουμε στον τρόπο συμπεριφοράς μας όντας πνευματικά ανέντιμοι. Είμαστε υποκριτές και παίζουμε θέατρο, όταν παρουσιαζόμαστε ότι ενδιαφερόμαστε για τους άλλους και ότι θυσιαζόμαστε γι' αυτούς, ενώ επιδιώκουμε την εκμετάλλευση κάθε κατάστασης. Είμαστε υποκριτές και παίζουμε θέατρο, όταν προσποιούμαστε ότι ενδιαφερόμαστε για την δικαιοσύνη και την ισότητα, ενώ στην πραγματικότητα είμαστε οι πιο άδικοι και οι μεγαλύτεροι τύραννοι στους γύρω μας. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι ανθρωπιστικές ιδέες δεν έχουν αξία, διότι η αξία μιας ιδέας δεν έχει καμιά σχέση με την ειλικρίνεια του ανθρώπου που την εκφράζει. Οι ανθρωπιστικές αξίες πράγματι

αυγούστη
κηνοθέτης

Για τον

Μέγα Βασίλειο ο υποκριτής μέσα στην καθημερινή και κοινωνική ζωή είναι ένας

πρωταγωνιστής, ένας ηθοποιός στην τραγωδία και το θέατρο της ματαιότητας. Αναφέρει χαρακτηριστικά: “υποκριτής είναι αυτός πού στο θέατρο υποδύεται διαφορετικό πρόσωπο. Έτσι και σε τούτη τη ζωή πολλοί ενεργούν όπως οι θεατρίνοι. Άλλα έχουν μέσα στην καρδιά τους και άλλα δείχνουν εξωτερικά προς τους ανθρώπους”. Ο άγιος Μάρκος ο Ασκητής μάς λέγει ότι αν κάποιος σε επαινεί υποκριτικά, περίμενε κάποια ώρα και κατηγορία από τον ίδιο. Είναι αυτές οι “προσωπίδες συμπεριφοράς” ανθρώπων που θέλουν να σε πείσουν ότι σ’ αγαπάνε πολύ μόνο με μια απλή γνωριμία και χωρίς κάποιο προφανή λόγο, που κλαίνε διαβάζοντας τα φαντασιολογήματα των ποιητών, αλλά τα αληθινά βάσανα των ανθρώπων τα παρακολουθούν με αδιαφορία, όπως μας επισημαίνει ο Αθηναίος ρήτορας Ισοκράτης.

Η συμπεριφορά του σύγχρονου ανθρώπου δεν κατευθύνεται από ενδόμυχες, ψυχολογικές διαθέσεις ή ηθικές και πνευματικές προοπτικές, αλλά προσαρμόζεται στις απαιτήσεις των άλλων. Υποκύπτει στον καθωσπρεπισμό, όσο και αν αυτό του κοστίζει σε αυθεντικότητα, σκέπτεται, επικοινωνεί, ντύνεται και καταναλώνει όπως ο κοινωνικός περίγυρος επιβάλλει να το κάνει. Η κοινωνική αποδοχή και καταξίωση ανάγονται σε βασικό κριτήριο αξιολόγησης της συμπεριφοράς διότι έχουμε γαλουχηθεί να μας θαυμάζουν, να μας δίνουν συγχαρητήρια για τα όποια επιτεύγματά μας, να μας κολακεύουν. Αλλοιώνεται μέσα η εικόνα μας και φτιάχνουμε ένα τέλειο προσωπείο για να επιβιώσουμε σε έναν κόσμο που μας θέλει τέλειους.

Ο κοινωνικός ρόλος, με αυτόν τον τρόπο, υποκαθιστά το προσωπικό ήθος. Μας διδάσκει ο όσιος Παΐσιος ο Αγιορείτης: “όσο προχωρεί η κοσμική ευγένεια, τόσο χάνεται η απλότητα, η χαρά και το φυσικό ανθρώπινο χαμόγελο”. Βέβαια, συχνά χρειάζεται να κάνουμε κάποιες τυπικές ενέργειες, όπως το να καλημερίσουμε, να χαμογελάσουμε, ή να καλέσουμε κάποιον στο σπίτι μας, χωρίς κατά βάθος να το επιθυμούμε την ώρα που τα κάνουμε. Αυτά όμως, κατά τον άγιο Ιωάννη της Κλίμακος, μπορεί να μην συνιστούν υποκρισία, αν κίνητρό μας είναι να πολεμήσουμε άλλα πάθη όπως αυτό της μνησικακίας και της εχθρότητας. Μας προτρέπει ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος: “Αν δε μπορείς, μολονότι πάλεψες πολύ, να διαλύσεις τη μνησικακία, δείξε στον εχθρό σου, έστω με λόγια, ότι μετενόησες. Έτσι θα ντραπείς την παρατεινομένη υποκρισία σου, και θα τον αγαπήσεις ολοκληρωτικά, κεντώμενος και καιόμενος σαν με πυρ από τις τύψεις της συνειδήσεως”. Αυτή λοιπόν η «υποκριτική» μας στάση ίσως γίνει αφορμή να ξυπνήσουμε την εσωτερική καλή μας διάθεση και να καταφέρουμε πράγματι να είμαστε καλοί, ευγενείς, διαπνεόμενοι από αγάπη προς τους συνανθρώπους μας. Κατά συνέπεια βασικό κριτήριο για να ορίσουμε μια πράξη ως υποκριτική ή απλά ευγενική είναι τι είδους κίνητρα, ιδιοτελή ή ανιδιοτελή αντίστοιχα, τη διαποτίζουν.

(συνεχίζεται)